

באר התורה / הג"ר יעקב אשר פלדמן, מח"ס 'כתב משה' ושא"ס, ירושלים

פרשת וישב

"וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ"

"וַיֵּרָא אֲדֹנָיו כִּי ה' אִתּוֹ וְכָל אֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מִצְלִיחַ בְּיָדוֹ" ע"כ (וישב ט"ג)
ובפי' רש"י (שם) בד"ה "כי ה' איתו" שם שמים שגור בפיו, עכ"ל.

-א-

באוצר מדרשים (אייזנשטיין, מדרש לעולם סוף פרק יב), לעולם אל יאמר אדם לעשות דבר אלא בגזרת המקום¹ (אם ירצה השם) שנאמר "רבות מחשבות בלב איש" וגו' (משלי י"ט כא), עכ"ל.
 וכן הוא בשל"ה (שער האותיות, אות א), בכלל דביקות האמונה שיאמר על כל פעולה שרוצה לעשות אפילו לזמן קרוב, יאמר **אעשה זה "אם ירצה השם"**, הן שיהיה דבר גדול או דבר קטן, וסימנך "עצת ה' היא תקום" (משלי י"ט כא), "היא" ר"ת "אם ירצה השם", **ואז תקום** וכו', וכן כשהולך לעשות איזה עסק, יאמר אני הולך לעשות זה ברשות הש"י ולמען שמו, ו"יתפלל תפלה קצרה" וכו', עכ"ל.

מבואר שיוסף הצדיק היה מזכיר שם שמים בפיו, פי' שהיה אומר שעושה בעזרת ה' יתברך, ולכן הצליח ויכל לעשות את כל אשר בדתו לעשות, וזהו שכתוב **"וכל אשר הוא עושה ה' מצליח בידו"**, פי' שנעשה בידו.

-ב-

"וַיִּתֵּן שָׂר בֵּית הַסֵּהָר בְּיַד יוֹסֵף אֶת כָּל הָאֱסִירִים אֲשֶׁר בְּבֵית הַסֵּהָר וְאֶת כָּל אֲשֶׁר עֹשִׂים שָׁם הָיָה עֹשֶׂה" ע"כ (שם כב).
ובפי' רש"י (שם) בד"ה הוא היה עושה, כתרגומו **'במימריה הוה מתעביד'**, עכ"ל.

פי' דע"י ידו נעשה ולא הוא היה העושה, ולכן לא שייד לכתוב ה' מצליח בידו, אלא רק מצליח, **פי' דמה שנעשה ע"י היה מצליח**.

"אִין שָׂר בֵּית הַסֵּהָר רָאָה אֶת כָּל מְאוּמָה בְּיָדוֹ בְּאֲשֶׁר ה' אִתּוֹ וְאֲשֶׁר הוּא עֹשֶׂה ה' מִצְלִיחַ" ע"כ (שם כג).

ובפי' רש"י (שם) בד"ה "באשר ה' איתו" **בשביל שה' איתו**, עכ"ל. והוא על דרך שפי' לעיל (שם ג) "כי ה' איתו", שהיה **"שם שמים שגור בפיו"**.

בבעל הטורים (שם כג) בד"ה "ואשר הוא עושה ה' מצליח", ולא כתוב **ה' מצליח בידו** כמו למעלה (שם ג), לפי שכאן היה בבית האסורים, ולא היה לו עסק בידו- כמו למעלה שהיה בבית אדוניו ומתעסק בשל אדוניו, עכ"ל.

-ג-

ה' אֱלֹהֵיכֶם הִרְבָּה אֶתְכֶם וְהִנֵּכֶם הַיּוֹם כְּכֹכְבֵי הַשָּׁמַיִם לְרַב" ע"כ (דברים א' ז).

באור החיים (שם) בד"ה ה' אלקיכם וגו', קשה הרי לא מצינו שנתרבו ממה שהיו במצרים ריבוי שיש בו היכר וכו'. ואולי שנתכוין עוד על פי מה שאמרו בזהר (ח"ג ריא ע"ב) **שע"י הזכרת רבוי טובה יפעיל השלטת כח במשטין להרע**, ואמרו (שם ר"ב ע"א) שבכל מקום שמזכיר שם עליון עליו כח בכוחות הרע לשלוט בו (ע"י"ש), ולפי שאמר משה "לא אוכל לבד"י וגו' (דברים א' ט), הרי הוא מפליג בריבויים ויש בזה חשש האמור, **לזה הזכיר שמו יתברך עליהם ואמר "ה' וגו' הרבה אתכם"**, שבה **אין מקום למריע כאמור שם וכו'**, עכ"ל.

מבואר בדבריו דבכל מקום שמזכיר שם עליון עליו אין לשטן כח להרע.

-ד-

ולהמתבאר יש לפרש דמה שכתוב "ואשר הוא עושה ה' מצליח" (שם כג), דקאי על **לאחר שכבר נעשה, וגם אז היה איש מצליח**, פי' שלא היה בכוחות הרע לשלוט בו, והוא ע"י שהיה ה' איתו, **פי' שהזכיר שם שמים על עשייתו, ואז לא היה בכח הרע לשלוט במעשה ידיו**.

ולכן לא אמר מצליח בידו, משום דכאן מיירי לאחר עשייתו, וקאי על מלאכה שנעשית כבר, ולא שייד לשון בידו, ודו"ק.

-ה-

נתבאר דצריך שיהיה שם שמים שגור בפי האדם בתמידות, הן קודם עשיית המעשה והן לאחר עשייתו.
וכן כתב השל"ה (בהעלתך ט' יח) "על פי ה' יסעו בני ישראל ועל פי ה' יחננו", "על פי ה' יחננו ועל פי ה' יסעו" (שם כג). יש רומז מוסר בכאן, על כל פעולה או תנועה שהאדם עושה יאמר **אם ירצה ה'**

ולפי מה שנתבאר מבואר מש"כ במדרש תנחומא דקאי פסוק זה על יוסף הצדיק, משום דתמיד היה שם שמים שגור בפיו קודם עשייתו אמר שעושה בעזרת ה', וכן היה שם שמים שגור בפיו לאחר עשייתו שאמר שעשה כן בעזרת ה'. ולכן היה מצליח.

-לתגובות בתא קולי: 6243666-2-152-

-ובפקס: 6243666-2-153-

¹ נקט כאן תיבת מקום משום שהקב"ה הוא מקומו של עולם ודו"ק. במדרש רבה (ויצא פרשה סח ס"י ט), ובתוסי' יו"ט (אבות פ"ב מ"ט).